

आजीगर्तिः शुनःशेषः, कृत्रिमो वैश्वामित्रो देवरातः। पवमानः सोमः। गायत्री

एष देवो अमर्त्यः पर्णवीरिव दीयति। अभि द्रोणान्यासदम् ॥ ९.००३.०१

एषः- अयम्। देवः। अमर्त्यः- अमरः। पर्णवीरिव- पक्षीव। आसदम्- आसदनार्थम्। द्रोणानि- कलशान् प्रतीकान्। अभि- अभिलक्ष्य। दीयति- गच्छति ॥१॥

एष देवो विपा कृतोऽति ह्रांसि धावति। पवमानो अदाभ्यः ॥ ९.००३.०२

एष देवः। अदाभ्यः- अहिंसितः। पवमानः- पवित्रकरः। विपा- अंगुल्या। विप इत्यंगुलिनामसु पाठात्। मेधाविना वा। वैश्वानराय पृथुपाजसे विपो रत्ना विधन्त धरुणेष्वित्यादिषु श्रुतिषु यथा (3.3.1.)। प्रज्ञानेन वा। विपा व्यानशुर्धिय इत्यत्र (9.22.3) सायणेनैवमेव व्याख्यातम्। कृतः- तनूकृतः। ह्रांसि- कुटिलभावनानि। अति- अतिक्रम्य। धावति- प्रवहति ॥२॥

एष देवो विपन्युभिः पवमान ऋतायुभिः। हरिर्वाजाय मृज्यते ॥ ९.००३.०३

एष देवः। हरिः- आकर्षकः। ऋतायुभिः- प्रकृतिनियतिभूतसत्यकामैः। विपन्युभिः- मन्त्रैः। पवमानः- पवित्रकरः। वाजाय- बलाय। मृज्यते- संस्क्रियते ॥३॥

एष विश्वानि वार्या शूरो यन्निव सत्वभिः। पवमानः सिषासति ॥ ९.००३.०४

एषः। शूरः- समर्थः। पवमानः। सत्वभिः- बलैः। यन्निव- गच्छन्निव। विश्वानि वार्या- सर्वाण्युत्तमानि वरणीयानि वा। सिषासति- संभक्तुमिच्छति ॥४॥

एष देवो रथर्यति पवमानो दशस्यति। आविष्कृणोति वग्वनुम् ॥ ९.००३.०५

एष देवः । पवमानः । रथर्यति- रंहणं कामयति । दशस्यति- प्रयच्छति । वग्वनुम्- मन्त्रम् ।
आविष्कृणोति- प्रकटयति ॥५॥

एष विप्रैरभिष्टुतोऽपो देवो वि गाहते । दधद्रत्नानि दाशुषे ॥ ९.००३.०६

एष देवः । विप्रैः- मेधाविभिः । अभिष्टुतः । दाशुषे- दायकाय । रत्नानि- संपदः । दधत्- धारयन् ।
अपः- मूलशक्तिधाराः । वि गाहते ॥६॥

एष दिवं वि धावति तिरो रजांसि धारया । पवमानः कनिक्रदत् ॥ ९.००३.०७

एषः । पवमानः । धारया- विच्छित्तिरहितप्रवाहेन । दिवम्- चिदाकाशम् । वि धावति- विशेषेण
धावति । रजांसि- लोकान् । तिरः- अतिक्रमति । कनिक्रदत्- गर्जति ॥७॥

एष दिवं व्यासरत्तिरो रजांस्यस्पृतः । पवमानः स्वध्वरः ॥ ९.००३.०८

एषः । अस्पृतः- अहिंसितः । स्वध्वरः- शोभनध्वररहितः । पवमानः- पवित्रः सोमः । रजांसि-
भौमान् लोकान् । तिरः- अतिक्रम्य । दिवम्- चिदाकाशम् । व्यासरत्- विसरति ॥८॥

एष प्रत्नेन जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः । हरिः पवित्रे अर्षति ॥ ९.००३.०९

एषः । प्रत्नेन- पुराणेन । जन्मना- आविर्भाविन । देवः- देवता सन् । देवेभ्यः- देवताभ्यः । सुतः-
निष्पादितः । हरिः- आकर्षकः । पवित्रे- शुद्धिकरप्रतीके कलशे वा स्थातुम् । अर्षति- गच्छति ॥९॥

एष उ स्य पुरुव्रतो जज्ञानो जनयन्निषः । धारया पवते सुतः ॥ ९.००३.१०

एषः । सुतः- निष्पादितः । पुरुव्रतः- प्रकृतिनियतेः प्रभूतानुष्ठाता । जज्ञानः- जायमानः । इषः-
सत्कामनानि । जनयन्- उत्पादयन् । धारया । पवते- क्षरति ॥१०॥